

RAPORT

BIZNES W ROSJI

MAREK BUDZISZ

LUTY 2019

Opracowanie przygotowane na zlecenie
Związku Przedsiębiorców i Pracodawców
i Organizacji Pracodawców Ziemi Lubuskiej

ISBN 978-83-63582-07-4

9 788363 582074

PARTNER RAPORTU

LUTY 2019

DOŁĄCZ DO NAS!
PROMUJ SWOJĄ FIRME
NA RYNKU **ROSYJSKIM**

STELMET ENEA ZIELONA GÓRA
CZTEROKROTNY MISTRZ POLSKI

SKONTAKTUJ SIĘ Z NAMI: K.MARCINIAK@BASKETZG.PL

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. DLACZEGO ROSJA?	5
2.1. NA TLE INNYCH	5
2.2. LEPSZA KONIUNKTURA GOSPODARZA – WZROST ZAKUPÓW INWESTYCYJNYCH, DUŻY RYNEK ARTYKUŁÓW KONSUMPCYJNYCH.....	6
3. KTO IMPORTUJE Z POLSKI?	9
4. ROSYJSKI RYNEK TOWARÓW KONSUMPCYJNYCH – STAN OBECNY I PERSPEKTYWY	11
5. PROWADZENIE BIZNESU W ROSJI – ASPEKTY PRAWNE	12
5.1. ZAŁOŻENIE FIRMY	12
5.2. GENERALNE ZACHĘTY DLA ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI BEZPOŚREDNICH	13
5.3. SYSTEM PODATKOWY W ROSJI – PODSTAWOWE INFORMACJE	15
5.4. PRAWO PRACY – PODSTAWOWE ZASADY	16
5.5. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI – SĄDY POWSZECHNE - SPORY	16
5.6. REGULACJE CELNE	17
5.7. LICENCJE IMPORTOWE.....	18
5.8. PRAWO WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ	19
5.9. KALININGRAD – POŁOŻONA NAJBLIŻEJ POLSKI ROSYJSKA STREFA PRZYJAZNA DLA ZAGRANICZNYCH INWESTORÓW	20
Kaliningrad – podstawowe informacje statystyczne	20
1. Specjalna strefa inwestycyjna w Kaliningradzie	21
6. ZAŁĄCZNIK, ROSJA I KALININGRAD – PRZYDATNE ADRESY	24

1. WSTĘP

Wykonywanie działalności gospodarczej nieodłącznie wiąże się z podejmowaniem ryzyka. Ryzyko to podlega jednak pewnemu wartościowaniu i – w zależności od tego, gdzie dokładnie i w jakich warunkach planujemy prowadzić biznes – może różnić się zdecydowanie od tego, z którym kojarzymy posiadanie własnej firmy, której obszarem działania jest jedynie Polska.

Kierunek wschodni, z różnych powodów, uzasadnionych przede wszystkim różnicami w systemie polityczno-gospodarczym, wciąż postrzegany jest jako potencjalnie jeden z bardziej ryzykownych. Nie ulega wątpliwości, że warunki prowadzenia biznesu za wschodnią granicą Polski są specyficzne i wymagające, jednak ci, którzy sobie w nich poradzą, mogą zdecydowanie liczyć na wysoką premię. Zwłaszcza, że instytucje publiczne stworzyły kompleksowy system usług i produktów wspierających rozwój polskich przedsiębiorstw i ich ekspansję zagraniczną.

Dla przykładu, Bank Gospodarstwa Krajowego oferuje finansowanie - w formie kredytu lub obligacji - zagranicznych inwestycji polskich firm lub ich zagranicznych spółek córek. Finansowanie takie proponowane jest w trzech różnych formułach, tj. finansowania akwizycyjnego, projektowego oraz połączenia finansowania dłużnego i kapitałowego – każda z wymienionych struktur opisana jest na stronie banku w formie szczegółowego grafu¹.

W ramach Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju funkcjonuje PFR Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., częścią którego jest Fundusz Ekspansji Zagranicznej Fizan. Jego oferta skierowana jest do polskich firm, które planują rozszerzyć działalność poza granice i skupia się wokół wspierania ekspansji polskich firm, poprzez inwestowanie w zagraniczne podmioty należące do rodzimych spółek. Udział finansowy funduszu wynosi do 50 proc. wartości całej inwestycji, co oznacza, że niezależnie od wszystkiego, projektem zarządzać będzie beneficjent wsparcia. Fundusz inwestuje bezpośrednio w zagraniczną spółkę zależną, dzieląc z polskim podmiotem ryzyko. Szczegółowe parametry inwestycji ustalane są indywidualnie. Fundusz wspiera różne formy działalności – ważne, by projekt był spójny ze strategią rozwoju firmy i miał uzasadnienie ekonomiczne. Szczegółowe informacje dotyczące działalności funduszu i możliwości skorzystania ze wsparcia można znaleźć pod adresem <https://www.pfrtfi.pl/fundusz-ekspansji-zagranicznej-fizan/>.

Wyjątkowo kompleksową ofertę przeznaczoną dla polskich przedsiębiorców rozszerzających działalność na rynki zagraniczne przygotowała Polska Agencja Inwestycji i Handlu (PAIH), proponując szereg różnego rodzaju usług. W tym przypadku jednak, wsparcie nie opiera się na zapewnianiu finansowania czy też wręcz bezpośrednim współinwestowaniu projektu, lecz na świadczeniu usług doradztwa na różnych etapach prowadzenia działalności. PAIH prowadzi więc na całym świecie 70 zagranicznych biur handlowych, które stanowią swoisty punkt wejścia na nowy rynek – biura oferują bowiem zarówno analizę rynku i ocenę wiarygodności potencjalnych partnerów handlowych, jak i pomoc w zainicjowaniu rozmów czy też usługi promocyjne. Jedno z biur działa również w Moskwie².

¹ <https://www.bgk.pl/przedsiębiorstwa/wsparcie-eksportu/finansowanie-inwestycji-zagranicznych-polskich-przedsiębiorstw/>.

² https://www.paih.gov.pl/zagraniczne_biuro_handlowe_moskwa.

Kolejnym segmentem usług oferowanych przez PAIH są Branżowe Programy Promocji, w ramach których przedsiębiorcom z określonych branż oferowana jest pomoc w promocji i ekspansji na nowe rynki, poprzez organizację stoisk i różnego rodzaju wydarzeń biznesowych na imprezach wystawienniczych. Programy, jak ich sama nazwa wskazuje, mają charakter branżowy i dotyczą określonych sektorów gospodarki, takich jak biotechnologia, produkcja części samochodowych, ubrań czy mebli³.

W ramach osobnej usługi PAIH oferuje doradztwo inwestycyjne, na które składają się m.in. warsztaty na terenie Polski, zagraniczne wizyty rozpoznawcze i lokalizacyjne czy też usługi z zakresu doradztwa strategicznego. Polski podmiot zostaje zatem wyposażony w wiedzę i umiejętności niezbędne do rozpoczęcia działalności poza granicami kraju. Eksperti agencji pomagają przedsiębiorcy zarówno dobrać lokalizację inwestycji, jak i rozplanować jej optymalną implementację. Więcej informacji na temat szczegółowego zakresu usług można znaleźć w internecie pod adresem https://www.paih.gov.pl/wsparcie_polskich_firm.

Poza powyższymi usługami PAIH realizuje również program Polskie Mosty Technologiczne, którego celem jest wsparcie ekspansji innowacyjnych usług, produktów i technologii. W ramach projektu przedsiębiorca uczestniczy najpierw w seminarium otwierającym, w trakcie którego poznaje założenia programu i wstępną analizę rynku, na którym zamierza prowadzić działalność. W dalszej kolejności czeka go etap krajowy, w trakcie którego przygotowuje i konsultuje z ekspertami strategię ekspansji na dany rynek, a w ramach kolejnego kroku przedsiębiorca implementuje stworzoną wcześniej strategię, korzystając z merytorycznego wsparcia ekspertów PAIH.

Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE) ma w swojej ofercie produkt dedykowany ekspansji na rynki wschodnie – Polisę na Wschód. Polisa stanowi zabezpieczenie przed skutkami opóźnień w płatności czy też niewypłacalności kontrahenta. W pierwszej kolejności przedsiębiorca wypełnia wniosek o ubezpieczenie, a analitycy KUKE oceniają wiarygodność płatniczą odbiorcy. W następnych etapach, w przypadku pozytywnej oceny wiarygodności handlowej kontrahenta, KUKE podpisuje z firmą umowę ubezpieczenia. Składka na ubezpieczenie płatna jest w miesięcznych ratach. W przypadku nieotrzymania od kontrahenta płatności w terminie, firma zgłasza się do KUKE z wnioskiem o podjęcie działań windykacyjnych, a jeśli te nie przyniosą rezultatu – firmie wypłacane jest odszkodowanie, którego wypłata gwarantowana jest przez Skarb Państwa. Więcej informacji dotyczących tego produktu można znaleźć na stronie internetowej <https://www.kuke.com.pl/dla-firm/ubezpieczenie-należności/na-trudne-ryniki-polisa-na-wschod/>.

³ https://www.paih.gov.pl/nasze_uslugi/ekspansja_zagraniczna/branzowe_programy_promocji.

2. DLACZEGO ROSJA?

Federacja Rosyjska to dziś nie tylko ogromny rynek 146 mln nabywców, ale również możliwość dotarcia do konsumentów w krajach tworzących z nią unię celną (Kazachstan, Białoruś, Kirgistan, Armenia, Tadżykistan). Wysokie ceny węglowodorów na rynkach światowych i utrzymujący się na stabilnym poziomie rosyjski eksport powodują, że rosyjski budżet odnotuje nadwyżkę dochodów nad wydatkami. Osłabienie rubla sprzyja wzrostowi rosyjskiego eksportu i utrzymywaniu się dużej nadwyżki w bilansie płatniczym kraju. Rosyjskie władze rozpoczęły realizację ambitnych planów w zakresie rozwoju infrastruktury komunikacyjnej kraju. Nadwyżki dochodów osiągniętych z opodatkowania węglowodorów kierowane są na specjalny fundusz bezpieczeństwa narodowego, co powoduje, że nawet średnioterminowe wahania cen na światowych rynkach nie wpłyną na prowadzoną przez rosyjskie władze politykę modernizacji kraju. Międzynarodowe sankcje i ograniczenia handlowe, które dotknęły Rosję w efekcie jej polityki po roku 2014 nie wpłynęły na ograniczenie rosyjskiej wymiany handlowej, jedynie na zmianę geografii zakupów. Projekty modernizacyjne promowane przez rząd, działania na rzecz transferu nowoczesnych technologii i zwiększenia konkurencji na wewnętrznym rynku skłaniają rosyjskie władze do wprowadzania regulacji mających na celu ściągnięcie inwestycji z zagranicy. Rezultatem tej polityki jest skok Federacji Rosyjskiej w światowych rankingach łatwości prowadzenia biznesu. Rosja jest dziś dużym, rosnącym, otwartym rynkiem dla zagranicznych inwestorów.

2.1. NA TLE INNYCH

Biznes w Rosji na tle innych krajów (według ocen Banku Światowego)

Analitycy Banku Światowego przeprowadzili w 2018 roku ocenę 190 krajów, biorąc pod uwagę wszystkie czynniki wpływające na środowisko biznesowe oraz łatwość założenia i prowadzenia firmy. Polska w łącznej klasyfikacji zajęła 33 miejsce, zaś Rosja 31 miejsce.

Analizy sektorowe sytuują ją na (dla porównania w nawiasach pozycja Polski w poszczególnych grupach):

- 32 miejscu, biorąc pod uwagę łatwość założenia firmy i rozpoczęcie działalności (121),
- 48 miejscu pod względem stopnia skomplikowania procedur administracyjnych niezbędnych dla uzyskania pozwolenia budowlanego (40),
- 12 miejscu, jeśli chodzi o dostępność do sieci elektroenergetycznej (58),
- 12 miejscu pod względem stopnia skomplikowania procesu rejestracji własności (41),
- 22 miejscu w łatwości uzyskania kredytu bankowego (32),
- 57 miejscu pod względem ochrony praw akcjonariuszy/udziałowców mniejszościowych (57),
- 53 miejscu w zakresie łatwości płacenia podatków – stopnia skomplikowania systemu (69),
- 99 miejscu, jeśli brać pod uwagę prowadzenie wymiany handlowej transgranicznej (1),
- 18 miejscu pod względem stabilności, ochrony i egzekucji zobowiązań umownych (53),
- 55 miejscu, biorąc pod uwagę prawo upadłościowe i likwidacyjne (25).

DLACZEGO ROSJA?

Prowadzenie biznesu w Rosji nie odbiega zasadniczo, jeśli brać pod uwagę stopień skomplikowania procedur administracyjnych i generalnie system prawa miejscowego, od warunków polskich. W wielu obszarach Rosja stosuje rozwiązania podobne do panujących w naszym kraju i w Unii Europejskiej.

2.2. LEPSZA KONIUNKTURA GOSPODARCZA – WZROST ZAKUPÓW INWESTYCYJNYCH, DUŻY RYNEK ARTYKUŁÓW KONSUMPCYJNYCH

Ostatnie dane wskazują, że Federacja Rosyjska przełamała recesję gospodarczą, której objawy wystąpiły w 2014 roku. Szacowany tegoroczny wzrost rosyjskiego PKB wyniesie 1,6 proc., zaś perspektywa lat najbliższych, o ile nie wystąpią negatywne czynniki w postaci spowolnienia wzrostu gospodarki światowej, wskazuje na zbliżone parametry wzrostu do roku 2022. Oznacza to, że rysujące się obecnie trendy gospodarcze w najbliższych latach nie powinny ulec zmianom.

- Skorygowane sezonowo dane miesięczne Federacji Rosyjskiej pokazują, że w połowie 2017 roku wskaźniki importu towarów osiągnęły poziom roku 2010. W poprzednich miesiącach dynamika importu podlegała wahaniom i wskaźniki nie demonstrowały stabilnego wzrostu. Jednak już w listopadzie 2017 roku import zaczął rosnąć i w czerwcu 2018 przekroczył średniomiesięczne wskaźniki 2010 roku o 4,9 proc.
- Według informacji napływających z rosyjskich służb celnych, za okres styczeń – czerwiec 2018 roku, obroty handlowe z zagranicą osiągnęły poziom 328,7 mld dolarów i w ujęciu rocznym były wyższe o 21,6 proc. niż rok wcześniej. Rosyjski eksport wzrósł o 26,6 proc. do poziomu 213,3 mld dolarów, zaś import o 13,4 proc. i osiągnął wartość 115,4 mld dolarów. Zasadniczym powodem wzrostu wartości rosyjskiego eksportu jest wyższa cena eksportowanych surowców, przede wszystkim ropy naftowej (cena baryłki ropy Urals wzrosła w okresie styczeń – czerwiec 2018 roku o 36,8 proc. w ujęciu rocznym). Dynamika importu wywołana została przede wszystkim ożywieniem popytu wewnętrznego, zarówno inwestycyjnego, jak i konsumpcyjnego w Rosji w wyniku wzrostu aktywności gospodarki.
- W roku 2017 import towarów i usług do Rosji zamknął się kwotą 227,5 mld dolarów. Wskaźniki pierwszego półrocza 2018 roku, kiedy poziom importu wzrósł o 13,4 proc. pozwalają sformułować pogląd, że w ujęciu rocznym Rosja będzie importować towary i usługi o wartości przekraczającej 230 mld dolarów. Generalnie obserwuje się ścisłą korelację między eksportem i importem Rosji – import podąża ścieżką wyznaczoną przez eksport – po spadku w latach 2008–2009 i stagnacji w okresie 2011–2013 zaobserwowano znów spadek w latach 2014–2016 oraz ożywienie począwszy od roku 2017. Utrzymywanie się wysokiego poziomu cen eksportowanych przez Rosję surowców, przede wszystkim energetycznych, powoduje napływ środków i ożywienie popytu na towary i usługi importowane, zarówno o charakterze inwestycyjnym, jak i konsumpcyjnym. Trend ten w najbliższych latach nie ulegnie istotnemu osłabieniu.

DLACZEGO ROSJA?

- Po recesji lat 2014–2016 w pierwszym rządzie ożywieniu uległ import z państw azjatyckich. Już w maju 2017 jego poziom przekroczył wskaźniki roku 2010. Ożywienie importu z państw należących do Unii Europejskiej nastąpiło nieco później – dopiero w listopadzie 2017 osiągnął on poziom roku 2010.
- Ponad połowę rosyjskiego importu (50,2 proc.) według danych za 7 miesięcy 2018 roku stanowiły maszyny i urządzenia. Z tego maszyny - 20 proc., sprzęt elektryczny - 13 proc., a środki transportu - 13 proc. Jednym z najistotniejszych sektorów dla rosyjskiego importu jest przemysł chemiczny, którego produkty stanowiły 1/5 jego wartości, zaś surowce i półprodukty chemiczne kolejne 12 proc. Najmniejszą wartość miała grupa towarów konsumpcyjnych, m.in. odzież i obuwie, które stanowiły 6 proc. rosyjskiego importu.
- Polska - będąca jej jedenastym partnerem handlowym, pod względem wartości sprzedawanych do Rosji towarów - w pierwszym półroczu 2018 roku wyeksportowała towary o wartości 2,4 mld dolarów (wzrost o 14,5 proc.), jednak nasi konkurenci z Unii Europejskiej na tym rynku sprzedawali znacznie więcej - Niemcy za 12,5 mld dolarów (wzrost o 16,3 proc.), Francja - 5,2 mld (25,2 proc.), Włochy - 4,9 mld (13,5 proc.).

Dobra koniunktura na rynku ropy naftowej i gazu ziemnego powoduje, że rosyjski budżet, wg projektu na lata 2019-2021, charakteryzuje się nadwyżką. Skłoniło to władze do rozpoczęcia ambitnego programu rozbudowy infrastruktury oraz wzrostu nakładów na usługi społeczne. W najbliższych latach import Rosji, do której trafia fala petrodolarów, będzie w związku z tym rósł. Spowoduje to powstanie koniunktury również i dla polskich eksporterów i winno skłaniać ich do poszukiwania nowych odbiorców. Specyfika rosyjskiego rynku zmusza do stwierdzenia, że aby wysiłki polskich przedsiębiorców były skuteczne, winny zostać wzmocnione polityką polskiego rządu.

Tabela 1. Import z Polski do Rosji wg grup towarowych i wielkości obrotów, na podstawie informacji służb celnych za 2017 i 2016 rok

Kod towarowy	Nazwa grupy towarowej	Import w 2017 r. w dolarach USA	Import w 2016 r. w dolarach USA	Zmiana w proc. 2017/2016
30	Wyroby farmaceutyczne	190 027 325	145 755 492	30,37
32	Ekstrakty garbników lub środków barwiących; garbniki i ich pochodne; barwniki, pigmenty i inne barwniki; farby i lakiery; szpachlówki i inne masy uszczelniające; tusz drukarski, tusze	129 419 158	110 238 799	17,40
33	Olejki eteryczne; produkty perfumeryjne, kosmetyczne lub toaletowe	193 027 302	160 504 225	20,26
39	Masy plastyczne i wyroby z mas plastycznych	289 670 699	270 072 111	7,26

DLACZEGO ROSJA?

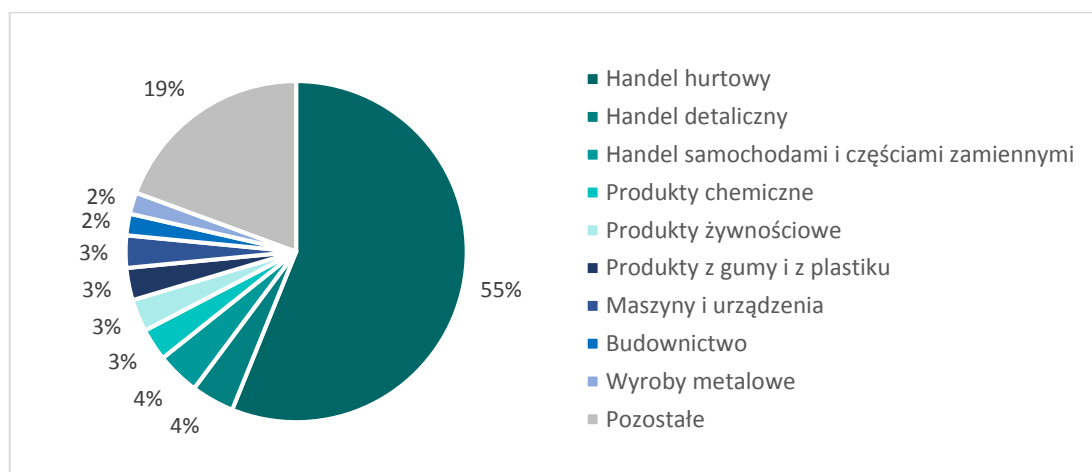
Kod towarowy cd.	Nazwa grupy towarowej	Import w 2017 r. w dolarach USA	Import w 2016 r. w dolarach USA	Zmiana w proc. 2017/2016
40	Kauczuk, guma i wyroby gumowe	184 717 040	136 735 966	35,09
48	Papier i tektura, wyroby z masy papierowej	171 137 960	160 135 741	6,87
73	Produkty z metali żelaznych	159 134 833	113 399 257	40,33
84	Reaktory jądrowe, kotły energetyczne i części zamienne	882 732 856	582 996 583	51,41
85	Maszyny i urządzenia elektryczne, części do nich; aparatura do zapisu i odtwarzania dźwięku, urządzenia do nagrywania i odtwarzania obrazów telewizyjnych i dźwięku, części zamienne i akcesoria	561 157 263	588 847 783	-4,70
87	Środki transportu naziemnego inne niż tabor kolejowy i tramwajowy	500 749 133	259 953 075	92,63
94	Mebłe; materace, stelaże pod materace, meble tapicerowane, lampy i sprzęt oświetleniowy	143 684 318	100 833 975	42,50
96	Inne wyroby gotowe	112 308 351	129 704 409	-13,41

Źródło: <http://russian-trade.com/reports-and-reviews/2018-02/torgovlya-mezhdu-rossiey-i-polshey-v-2017-g/>; <http://russian-trade.com/reports-and-reviews/2017-02/torgovlya-mezhdu-rossiey-i-polshey-v-2016-g/>.

3. KTO IMPORTUJE Z POLSKI?

Najważniejsze branże, pod względem udziału w imporcie z Polski, to handel hurtowy oraz detaliczny. Udział innych grup towarowych rozkłada się w strukturze polskiego eksportu dość równomiernie.

Wykres 1. Struktura importu Federacji Rosyjskiej z Polski, wg grup towarowych w 2016 roku

Źródło: *Кто импортирует из Польши*, <http://www.ved-stat.ru/pub/284-impor-datapl>.

Tabela 2. Podstawowe informacje na temat rosyjskich branż importujących produkty z Polski

Sektor	Liczba importerów	Średnia wartość kontraktu na 1 importera w mln dolarów
Handel hurtowy (51)	3999	0,87
Handel detaliczny (52)	320	1,14
Handel środkami transportu (50)	308	1,82
Przetwórstwo chemiczne (24)	232	1,36
Przetwórstwo żywności (15)	224	1,23
Produkcja wyrobów z gumy i z plastiku (25)	195	0,85
Produkcja maszyn i urządzeń (29)	184	2,58
Budownictwo (45)	160	0,14
Produkcja gotowych wyrobów z metalu (28)	142	0,92
Przetwórstwo surowców mineralnych (26)	127	0,40
Pozostałe sektory	1352	0,74

Źródło: *Кто импортирует из Польши*, <http://www.ved-stat.ru/pub/284-impor-datapl>.

Tabela 3. Regionalna struktura importu z Polski w 2016 roku

Region	Liczba importerów	Średnia wartość kontraktu na 1 importera w mln dolarów
Moskwa	2340	1,52
Region kaliningradzki	1682	0,34
Sankt - Petersburg	824	0,59
Region moskiewski	695	1,52
Region Niżnego Nowgorodu	135	0,52
Region swierdłowski	124	0,27
Kraj Krasnodarski	121	0,32
Region rostowski	111	0,31
Region smoleński	101	0,67
Republika Tatarstan	98	0,45
Pozostałe	1405	0,65

Źródło: *Кто импортирует из Польши*, <http://www.ved-stat.ru/pub/284-impor-datapl>.

4. ROSYJSKI RYNEK TOWARÓW KONSUMPCYJNYCH – STAN OBECNY I PERSPEKTYWY

- Wartość obrotów handlowych Rosji we wrześniu 2018 roku osiągnęła poziom 6 961 mld rubli (ok. 107 mld dolarów), zaś zakupy ludności 2 724,8 mld rubli (49,1 mld dolarów). W porównaniu z tym samym okresem roku poprzedniego obydwa wskaźniki wzrosły o 2,2 proc. i rosły szybciej niż rosyjski PKB.
 - We wrześniu Rosjanie wydali ok. 1 300 mld rubli na zakup artykułów żywnościowych, alkoholu oraz artykułów tytoniowych. W porównaniu z ubiegłym rokiem wydatki na ten cel nie wzrosły.
 - Na zakupy artykułów przemysłowych wydano 1 500 mld rubli, o 4,1 proc. więcej niż rok wcześniej.
 - Wartość obrotów handlowych Rosji, liczonych od początku roku 2018 wzrosła o 2,6 proc. i zamyka się kwotą 22,7 bln rubli (ok. 350 mld dolarów). Struktura właściwie od lat pozostaje bez zmian. Przeważają dobra przemysłowe, które stanowią ponad 50 proc. zakupów. (53,3 proc. w październiku). Ekonomiści zaobserwowali trend polegający na wzroście wydatków Rosjan na dobra trwale w sytuacji poprawiającej się koniunktury gospodarczej.
- Od początku 2018 roku zarysowało się wysokie tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych ludności. W ciągu 9 miesięcy poziom zobowiązań kredytowych ludności wzrósł o 21,4 proc. Jednak trzeba zaznaczyć, że poziom zobowiązań kredytowych Rosjan jest nadal znacząco mniejszy niż w innych krajach należących do OECD.
- Indeks cen konsumpcyjnych w październiku 2018 roku, w porównaniu z tym samym okresem roku poprzedniego wyniósł 103,5 proc., w tym 102,7 dla artykułów spożywczych, 104,1 proc. dla towarów przemysłowych oraz 104 proc. dla usług.
- We wrześniu 2018 roku w Rosji było 76,6 mln osób czynnych zawodowo. Poziom rejestrowanego bezrobocia wynosi 4,5 proc. Zarejestrowano 649 tys. osób poszukujących zatrudnienia.
- Realne wynagrodzenie we wrześniu 2018 roku było wyższe o 7,2 proc. w porównaniu z tym samym okresem roku poprzedniego, ale realny dochód pozostający do dyspozycji statystycznego Rosjanina zmniejszył się o 1,5 proc., zaś dochody z rent i emerytur nie uległy zmianie. Zjawisko to można wytłumaczyć spadającymi dochodami z samozatrudnienia i indywidualnej działalności gospodarczej oraz rosnącymi dochodami z wynagrodzeń.
- Średnie wynagrodzenie w Rosji we wrześniu 2018 roku wynosiło 42 200 rubli miesięcznie (ok. 650 dolarów).
- 78,2 proc. dochodów do dyspozycji statystyczny Rosjanin wydaje na zakup artykułów konsumpcyjnych i usług, a 4,2 proc. przeznaczane jest na oszczędności, co jest najniższym poziomem odnotowanym od 15 lat.

5. PROWADZENIE BIZNESU W ROSJI – ASPEKTY PRAWNE

Rosyjski system prawny regulujący zasady prowadzenia biznesu nie różni się wiele od polskiego, nie funkcjonują też w nim (poza niektórymi obszarami działalności, dla której wymagane są koncesje) zapisy dyskryminujące zagraniczne podmioty gospodarcze i zagranicznych inwestorów. Generalnie proces rejestracji firmy jest szybki, nie dłuższy niż tydzień, i niezbyt kosztowny. W tym czasie inwestor, wybierający jedną z preferowanych dla podmiotów zagranicznych form prowadzenia biznesu w Rosji, otrzymuje wszystkie niezbędne atrybuty formalne do rozpoczęcia działalności (NIP, REGON, wpis do rejestru).

Rosyjskie regulacje prawne w zakresie warunków prowadzenia biznesu, choć liczne i często nowelizowane - co wzbudza krytykę przedsiębiorców, tworzą system przejrzysty i zgodny z zasadami wolnego rynku. Rosja jest stroną wielu umów międzynarodowych regulujących swobodę i ochronę inwestowania.

Likwidacja podmiotu gospodarczego zarejestrowanego w Rosji zajmuje od 6 do 12 miesięcy i na ogół przebiega sprawnie, bez większej zwłoki.

5.1. ZAŁOŻENIE FIRMY

- a. Zagraniczny podmiot może prowadzić biznes w Rosji wykorzystując jedną z następujących możliwości prawnych:
 - działając jako eksporter,
 - otwierając w Rosji biuro handlowe, przedstawicielstwo lub filię,
 - zakładając lub przejmując zarejestrowaną w Rosji firmę.
- b. Rodzaje podmiotów gospodarczych:
 - Najpopularniejszą wśród inwestorów zagranicznych formą prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Rosji jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółka akcyjna. Prawo rosyjskie zna również inne formy prawne dla podmiotów chcących prowadzić biznes (takie jak spółdzielnia czy spółka jawna), ale w praktyce nie są one popularne.
 - Należy pamiętać, że osobą dokonującą rejestracji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zarówno podpisującą umowę spółki, jak i składającą odpowiedni wniosek do urzędu, jest co najmniej jeden wspólnik nowo tworzonej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Nie jest możliwe zastąpienie go przez pełnomocnika czy dyrektora (członka zarządu powoływanego podmiotu). Umowę spółki podpisuje się przed notariuszem. Pewnym rozwiązaniem dla tej sytuacji może być np. podpisanie formularza rejestracyjnego poza granicami Rosji i następane złożenie go przez upoważnionego pełnomocnika.
 - Przeprowadzone przez Bank Światowy analizy procedur związanych z założeniem i rejestracją w Moskwie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wskazują, że wypełnienie wszystkich formalności zajmuje 11 dni i pociąga za sobą koszty na poziomie ok. 7 tys. rubli. W Petersburgu procedura jest o 1 dzień krótsza.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że rosyjskie prawo nie wymaga pokrycia kapitału zakładowego przed rejestracją spółki. W przypadku spółek akcyjnych czas niezbędny na rejestrację podmiotu jest dłuższy, w związku z wymogiem rejestracji akcji, co zajmuje do 4 miesięcy.

- Poza niektórymi sektorami, dla których funkcjonują osobne regulacje, do prowadzenia biznesu w Rosji nie są wymagane osobne licencje i zezwolenia wydawane przez administrację.
 - Podmioty założone przez inwestorów zagranicznych mogą bez ograniczeń zatrudniać na stanowiskach w organach zarządczych cudzoziemców, nawet nie będących rezydentami w Rosji.
 - Prawo rosyjskie dopuszcza zakup przez inwestora zagranicznego zarówno udziałów/akcji podmiotu zarejestrowanego w Rosji, jak i przedsiębiorstwa, oraz wydzielonych aktywów.
- c. Likwidacja spółki w świetle rosyjskiego prawa zajmuje więcej niż 6 i najczęściej nie dłużej niż 12 miesięcy. Jest to tyle skomplikowanym procesem, że może zachodzić konieczność zatrudnienia profesjonalnego doradcy prawnego specjalizującego się w procedurach likwidacyjnych.

Trzeba zwrócić uwagę na fakt, że rosyjskie ustawodawstwo preferuje zakładanie przez inwestorów zagranicznych podmiotów na terenie Rosji. Procedury związane z otwarciem przedstawicielstwa lub biura handlowego są czasochłonne (w zależności od regionu mogą trwać od kilku do kilkunastu miesięcy), kosztowne (ok. 120 tys. rubli) i względnie skomplikowane. Ustawodawca nakłada na podmiot chcący otworzyć w Rosji swe przedstawicielstwo obowiązek przetłumaczenia na język rosyjski wszystkich niezbędnych dokumentów korporacyjnych oraz aby były one zawarte na czas nie krótszy niż rok od momentu rozpoczęcia działalności na obszarze Federacji Rosyjskiej.

5.2. GENERALNE ZACHĘTY DLA ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI BEZPOŚREDNICH

- Rosyjski system prawny dopuszcza zasadę „stabilności legislacyjnej” w odniesieniu do zagranicznych inwestorów. Nie jest ona dłuższa niż 7 lat i zakłada, że w czasie jej trwania nowelizacje obowiązującego prawa pogarszające warunki prowadzenia biznesu w Rosji (głównie w zakresie prawa podatkowego) nie będą miały zastosowania w przypadku podmiotów objętych tą formą ochrony.
- Prawnie zagwarantowana jest swoboda (po zapłaceniu należnych podatków) transferu kapitałów oraz odszkodowanie za straty i przejęty w razie nacjonalizacji majątek. Inwestycje w wybranych sektorach (wskazanych przez rząd) mogą pociągać za sobą ulgi celne.
- Rosyjskie ustawodawstwo generalnie zrównuje w prawach i obowiązkach podmioty zagraniczne działające w Rosji oraz podmioty rodzime. Szczególne preferencje podatkowe oraz związane z założeniem i prowadzeniem biznesu mogą być implementowane przez władze regionalne. Obecnie na terenie Rosji funkcjonuje szereg specjalnych stref ekonomicznych, z których największe zlokalizowane są na Dalekim Wschodzie (Władywostok) oraz w regionie kaliningradzkim.

- Strefy Przyspieszonego Rozwoju.
 - Na terenie Rosji funkcjonują obecnie 22 obszary tego rodzaju, którym decyzją rządu przyznano na 70 lat specjalny status formalno-prawny. Uprawnia on inwestorów do uzyskania następujących preferencji:
 - ✓ Podatek CIT wynosi od 0 do 5 proc. w ciągu pierwszych 5 lat, liczonych od momentu kiedy podmiot odnotował swój pierwszy zysk (w praktyce zgoda na rozpoczęcie działalności na danym obszarze reguluje precyzyjnie, w którym roku od rozpoczęcia działalności operacyjnej winien pojawić się zysk).
 - ✓ W kolejnych latach podatek CIT w zależności od regionu rośnie do poziomu 13–20 proc.
 - ✓ Przyspieszony zwrot VAT.
 - ✓ Obniżenie składek na ubezpieczenie społeczne do poziomu 7,6 proc. przez 10 lat.
- Specjalne Umowy Inwestycyjne (SPIC).
 - Jest to specjalny rodzaj umowy inwestycyjnej zawieranej między rosyjskim rządem a inwestorem na czas 10 lat. Umowy tego rodzaju mogą być zawierane również przez uprawnione do tego władze regionów.
 - Dotyczą inwestorów zagranicznych, którzy zdecydują się zainwestować minimum 750 mln rubli. Inwestor zobowiązany jest do realizacji zapisanych w umowie parametrów – np. minimalnego poziomu zysku w określonym roku, stworzenia określonej w umowie liczby miejsc pracy, etc.
 - Umowy tego rodzaju mogą być, po stronie inwestora, umowami wielostronnymi, co umożliwia elastyczność w wywiązaniu się z przyjętych zobowiązań.
 - Umowy zawierane są na czas nie dłuższy niż 10 lat.
 - Branże, w których inwestycja może być objęta tego rodzaju umową:
 - ✓ Produkcja maszyn, urządzeń, automatyka, metalurgia.
 - ✓ Przetwórstwo ropy naftowej i gazu ziemnego.
 - ✓ Lotnictwo i budowa statków.
 - ✓ Telekomunikacja, produkcja energii elektrycznej, elektronika, produkcja leków, środków medycznych i biotechnologii.
 - ✓ Przemysł leśny, przetwórstwo drewna, produkcja papieru, przetwórstwo wełny.
 - ✓ Niektóre branże rolnicze.

Korzyści dla inwestora:

- Ulgi w zakresie podatku CIT, podatku od nieruchomości oraz niektórych podatków lokalnych.
 - Stosowanie zerowej stawki podatku CIT o właściwości federalnej, w czasie kiedy inwestor korzysta z regionalnych ulg w podatku CIT.
 - Stosowanie zerowej stawki w podatku CIT o właściwości regionalnej, jednak nie dłużej niż do 2025 roku.
 - Całkowite zwolnienie lub stosowanie ulgowych stawek w zakresie podatku majątkowego od aktywów wytworzonych w ramach umowy.

- Zamrożenie stawek podatkowych na czas obowiązywania umowy.
- Uproszczona procedura uzyskania statusu „producenta rosyjskiego”.
- Uprozczone i przyspieszone procedury w zakresie uzyskania działek przeznaczonych pod inwestycje.
- Możliwość ubiegania się i uzyskania subsydiów ze środków publicznych.

W rosyjskim systemie zachęt dla inwestorów zagranicznych funkcjonują również specjalne regionalne umowy inwestycyjne o konstrukcji zbliżonej do umów SPIC. Precyzyjne prawa i obowiązki inwestorów są określane na poziomie władz pomiotów Federacji.

- Specjalne Strefy Ekonomiczne.
 - Utworzone decyzją rządu na czas 49 lat.
 - W Rosji funkcjonują 4 rodzaje stref, koncentrujących się na:
 - nowych technologiach, IT i sektorach innowacyjnych,
 - przemysłowe,
 - turystyczne i rekreacyjne,
 - portowo – przeładunkowe, logistyczne.
 - System ulg i zwolnień obejmuje zredukowane stawki podatku CIT, składki na ubezpieczenia społeczne, opodatkowanie nieruchomości i majątku. Kombinacja ulg i zwolnień ustalana jest indywidualnie w przypadku każdej ze stref i inwestora.

5.3. SYSTEM PODATKOWY W ROSJI – PODSTAWOWE INFORMACJE

- Standardowa stawka podatku CIT – 20 proc., z którego 3 proc. trafia do budżetu centralnego, zaś 17 proc. do podmiotów federacji.
- VAT – stawka podstawowa 18 proc., od 1 stycznia 2019 roku uległa podwyższeniu do 20 proc. Stawka ulgowa – 10 proc.
- Podatek majątkowy – nie może być wyższy niż 2,2 proc. wartości księgowej środków trwałych (w przypadku nieruchomości jest to 2 proc. wartości katastralnej). Wysokość stawki ustalają regionalne władze w decyzji podatkowej.
- Składki na ubezpieczenie społeczne - 30 proc. rocznego dochodu pracownika, po osiągnięciu pewnego poziomu wysokość składek ulega zmniejszeniu do poziomu 15,1 proc. wynagrodzenia.
- Opodatkowanie dywidend wypłacanych za granicę – 15 proc.
- Opodatkowanie royalties oraz odsetek wypłacanych za granicę – 20 proc.
- Odsetki ustawowe od zobowiązań podatkowych – 1/365 podstawowej stopy referencyjnej Banku Rosji za każdy dzień zwłoki w okresie od pierwszego do 31 dnia. Powyżej tego czasu – 1/150.
- Pobór podatków – PIT, CIT, VAT i składki na ubezpieczenie społeczne – płatność raz w miesiącu. Składanie odpowiednich formularzy – raz na 3 miesiące.
- Postępowania podatkowe – trwają w zależności od sprawy średnio od 6 miesięcy do 2,5 roku. Należy pamiętać, że rosyjskie prawo podatkowe nie zna instytucji indywidualnych interpretacji prawa podatkowego, zaś rosyjska administracja skarbową słynie ze skrupulatnego i literalnego interpretowania przepisów.

5.4. PRAWO PRACY – PODSTAWOWE ZASADY

- Rosyjskie prawo pracy narzuca zasadę pisemnej formy umowy o pracę.
- Występują dwie formuły umowy o pracę – na czas nieoznaczony i na czas oznaczony. Zarówno w systemie prawnym, jak i w orzecznictwie preferowane są umowy na czas nieoznaczony.
- Umowy na czas oznaczony nie mogą być zawierane na okres dłuższy niż 5 lat.
- Okres próbny – na czas nie dłuższy niż 3 miesiące. W przypadku osób na stanowiskach managerskich (członkowie zarządów, ich zastępcy, główni księgowi, szefowie oddziałów i wydziałów) dopuszcza się wydłużenie okresu próbnego do 6 miesięcy. Nie jest dopuszczane zawieranie umów na okres próbny w przypadku:
 - kobiet w ciąży,
 - pracowników mających mniej niż 18 lat,
 - absolwentów wyższych uczelni, o ile jest to ich pierwsza umowa o pracę,
 - pracowników zmieniających pracę w trybie umowy między pracodawcami.

W okresie próbnym obowiązuje okres wypowiedzenia (na piśmie) wynoszący 3 dni. Powody wypowiedzenia, jak również powody nie przedłużenia umowy zawartej na okres próbny, muszą zostać wymienione w oświadczeniu woli pracodawcy.

- Generalną zasadą w Rosji jest 8 godzinny dzień pracy przez 5 dni w tygodniu. Pracodawca jest zobowiązany udzielić przerwy na posiłek o długości minimum 30 minut, choć przyjęto się, że trwa ona godzinę.
- Praca w nadgodzinach – generalnie wymaga zgody pracownika wyrażonej na piśmie. W przypadku zawarcia w umowie o pracę zapisu o nienormowanym czasie pracy, praca w nadgodzinach jest możliwa. Również wymagana jest zgoda pracownika, który obok dodatkowego wynagrodzenia nabywa również prawa do 3 dni dodatkowego urlopu wypoczynkowego.
- Urlopy – standardowa długość – 28 dni kalendarzowych.

Należy pamiętać, że rosyjskie prawo pracy jest skomplikowane oraz wysoce sformalizowane. Nakłada ono na pracodawcę szereg obowiązków dokumentacyjnych, które muszą być spełnione codziennie. Wartym rozważenia jest zatrudnienie zewnętrznego podmiotu HR. Dokumenty muszą być sporządzone po rosyjsku. Wersja dwujęzyczna jest dopuszczalna, jednak w postępowaniu procesowym, w razie różnic, pierwszeństwo ma wersja po rosyjsku. Zwolnienia pracownika, a tym bardziej rozwiązanie umowy o pracę przez pracodawcę z winy pracownika musi mieć formę pisemną i zawierać powody rozwiązania umowy.

5.5. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI – SĄDY POWSZECHNE - SPORY

- Rosyjski system sądowy generalnie dzieli się na dwa rodzaje – sądy powszechne i sądy arbitrażowe dedykowane do rozstrzygania sporów między podmiotami gospodarczymi. Sądy arbitrażowe są sądami publicznymi rozstrzygającymi wszystkie sprawy związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, w tym kwestie upadłościowe. Większość spraw o charakterze sporów cywilnych, administracyjnych, kryminalnych i w zakresie prawa pracy rozstrzyganych jest przez sądy powszechne.

- Generalną zasadą jest dwuinstancyjność postępowania. Jednak w rosyjskim systemie prawnym funkcjonuje również zasada kasacji wyroku sądu wydanego w drugiej instancji (sądy kasacyjne) oraz możliwość wydania wyroku kasacyjnego przez prezydium Sądu Najwyższego, w ramach postępowania nadzorczego. Toczące się postępowanie kasacyjne nie powoduje zawieszenia wykonalności wyroku sądów niższych instancji.
- Postępowanie przed rosyjskimi sądami toczy się w zasadzie w okresie do 6 miesięcy (poza najbardziej głośnymi i skomplikowanymi sprawami), włączając w to postępowanie przed obydwooma instancjami oraz wydanie wyroku opatrzonego klauzulą wykonalności.
- Należy pamiętać, że postępowanie sądowe w Rosji toczy się w zasadzie w oparciu o przygotowaną i przedłożoną dokumentację pisemną. Dowody z zeznań świadków są procesowo dopuszczane, jednak w praktyce mają mniejsze znaczenie niż dokumenty. Od jakości i kompletności ich przygotowania w większości przypadków zależy wyrok w postępowaniu przed sądami powszechnymi.
- W rosyjskim systemie prawnym obowiązkowa jest zasada próby ugodowego rozwiązania sporu. Pozew wraz z całością dokumentacji przekazywany jest pozwanemu, który ma miesiąc, aby przygotować się do procesu. Na pierwszym posiedzeniu sąd wzywa strony do zawarcia ugody.
- W rosyjskim systemie prawnym obowiązuje generalna zasada przedawnienia sporów w obrocie gospodarczym po upływie trzech lat od momentu zaistnienia wydarzenia (w niektórych przypadkach roku). Jednak okoliczność przedawnienia musi zostać podniesiona w odpowiedzi na pozew przez pozwanego. Sąd nie ma możliwości zastosowania przedawnienia sporu z własnej inicjatywy.
- Wpis od pozwów przed sądami powszechnymi jest proporcjonalny od wartości sporu. Maksymalna wysokość nie może być wyższa niż 200 tys. rubli (ok. 3 tys. dolarów).

5.6. REGULACJE CELNE

- Rosyjskie regulacje celne opracowane są w zgodzie z zasadami wypracowanymi przez państwa tworzące Euroazjatycką Unię Gospodarczą (EAEU), której Rosja jest współtwórcą. W jej skład wchodzi, prócz Rosji, również Białoruś, Kazachstan, Tadżykistan, Armenia i Kirgistan. Generalną zasadą panującą w tej organizacji jest znoszenie barier celnych i administracyjnych w zakresie przemieszczania towarów. Unię powołano 1 stycznia 2015 roku i obecnie w wielu przypadkach funkcjonują nadal ograniczenia i bariery celne zatwierdzone dla okresów przejściowych, które są systematycznie redukowane.
- 22 sierpnia 2012 roku Rosja przystąpiła do Światowej Organizacji Handlu (WTO), stając się 156 członkiem tej organizacji.

Dokumenty związane z przystąpieniem Rosji do WTO, jak również zasady związane z przyjętymi zobowiązaniami w zakresie redukcji barier celnych i regulującymi okresy przejściowe dostępne są na stronie WTO pod adresem: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/completeacc_e.htm.

- Od momentu wstąpienia Rosji do WTO regulacje celne EAEU przyjmowane są zgodnie ze standardami WTO.
- Należy pamiętać, że kraje tworzące EAEU powołały Unię Celną, której podstawową zasadą jest swobodny przepływ towarów, które zostały importowane na obszar Unii z państw trzecich. Wyjątek stanowią towary objęte sankcjami wprowadzonymi przez Rosję wobec niektórych państw i grup towarowych (produkty o podwójnym przeznaczeniu, preparaty medyczne, urządzenia medyczne). Państwa tworzące Unię Celną przyjęły ujednoczone zasady regulacji technicznych, fitosanitarnych i weterynaryjnych.

Na terenie EAEU oraz Rosji w szczególności funkcjonuje szereg instytucji prawnych odpowiadających stosowanym w państwach europejskich. I tak:

- rosyjskie władze celne na wniosek importera wydają wstępne decyzje klasyfikacyjne towarów na potrzeby klasyfikacji celnej (odpowiada instytucji binding tariff stosowanej w Unii Europejskiej i USA),
- wydawane są również potwierdzenia zgodności (Confirmation of Compliance) importowanych towarów z regulacjami obowiązującymi na obszarze Federacji Rosyjskiej w zakresie bezpieczeństwa i zasadami dopuszczenia do użytkowania i obrotu handlowego,
- w 2011 roku Rosja utworzyła Federalny Urząd Akredytacji, którego zadaniem jest wypełnianie wszystkich procedur związanych z wydaniem certyfikatów dopuszczających towary na rosyjski rynek, prowadzeniem stosownych rejestrów i przeprowadzaniem niezbędnych działań sprawdzających (<http://fsa.gov.ru/>).

5.7. LICENCJE IMPORTOWE.

Państwa tworzące EAEU mogą wprowadzić licencjonowanie importu w następujących sytuacjach:

- po wprowadzeniu czasowych kontyngentów importowych na określone grupy towarów,
- po wprowadzeniu czasowych ograniczeń importowych ze względu na bezpieczeństwo, ochronę zdrowia lub ochronę środowiska,
- po wprowadzeniu wyłącznych uprawnień na eksport lub import niektórych towarów dla jednego podmiotu (monopol),
- celem realizacji zobowiązań międzynarodowych.

Lista towarów objętych tymi specjalnymi regulacjami nie jest obszerna (m.in. nawozy mineralne, rzadkie zwierzęta, narkotyki, dobra kultury, metale i kamienie szlachetne). Generalną zasadą, stosowaną w praktyce, jest zasada wolnego handlu.

W 2018 roku wszedł w życie na obszarze EAEU nowy Kodeks Celny, który wprowadza szereg zmian. Do najistotniejszych należą:

- postępowanie w sprawach celnych prowadzone jest w formie elektronicznej,
- towary są dopuszczone na obszar celny bez konieczności zwolnienia przez służby celne, wyłącznie po przeprowadzeniu odprawy elektronicznej,

- towary muszą zostać odprawione w czasie 4 godzin po zarejestrowaniu w systemie deklaracji celnej,
- nie są wymagane żadne dodatkowe dokumenty, jedynym wyjątkiem może być, jeżeli władze celne w trybie oficjalnym wystąpią o uzupełniające dokumenty.

Należy pamiętać, że w świetle obowiązującego prawa importerem (podmiotem składającym deklaracje celną) może być jedynie osoba prawna lub fizyczna zarejestrowana na terenie państw wchodzących w skład Unii Celnej.

W Rosji i na terenie EAEU działają agencje celne, będące najczęściej podmiotami prywatnymi, wyspecjalizowane i uprawnione do składania deklaracji celnych, dokonywania odpraw i wnoszenia stosownych opłat. Lista działających agencji dostępna jest na stronach administracji celnej. W 2017 tego rodzaju podmiotów było w Rosji ponad 400.

5.8. PRAWO WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

Rosja jest stroną większości głównych międzynarodowych konwencji ochrony własności intelektualnej. Każdy zagraniczny inwestor, osoba fizyczna i prawna może ubiegać się o ochronę na terenie Federacji Rosyjskiej swych praw autorskich.

Rosyjskie prawo rozróżnia dwie podstawowe grupy praw podlegających ochronie:

- będące wynikiem aktywności intelektualnej tj.:
 - dzieła naukowe, literackie, sztuki, jak również prawo własności intelektualnej autorów oprogramowania,
 - bazy danych, przedstawienia, fonogramy, programy telewizyjne i radiowe,
 - wynalazki, wzory użytkowe, metody wykorzystania,
 - know – how,
- służące identyfikacji firm, wyrobów i usług:
 - trademarks, potwierdzenia pochodzenia,
 - firmowe nazwy produktów, wzory przemysłowe, nazwy handlowe, etc.

Okres ochrony patentowej wynalazku w Rosji wynosi 20 lat. Może on zostać przedłużony na wniosek właściciela praw na kolejny okres 5 lat.

Okres ochrony sposobu wykorzystania wzoru przemysłowego wynosi 10 lat.

Wzory towarowe zarejestrowane przed 1 stycznia 2015 roku chronione są w Rosji przez 15 lat. Po 1 stycznia 2015 weszło w życie nowe prawo w tym zakresie, które umożliwia przedłużenie ochrony, na wniosek właściciela, na okres maksimum 25 lat.

Prawa autorskie, również dotyczące autorstwa programów komputerowych i baz danych, podlegają w Rosji ochronie do końca życia autora + 70 lat od jego śmierci.

Zgodnie z rosyjskim prawem właścicielem praw autorskich do dzieł powstałych w ramach stosunku pracy jest pracodawca, o ile tego rodzaju zakres obowiązków jest wpisany do umowy o pracę. W związku z tym warto położyć nacisk na precyzyjne opisanie obowiązków pracowników w umowach o pracę.

Celem usprawnienia postępowań w zakresie ochrony własności intelektualnej w Internecie i w mediach elektronicznych, Rosja z dniem 3 lutego 2013 powołała wyspecjalizowany IP – Sąd.

5.9. KALININGRAD – POŁOŻONA NAJBLIŻEJ POLSKI ROSYJSKA STREFA PRZYJAZNA DLA ZAGRANICZNYCH INWESTORÓW

W planach rosyjskich władz Kaliningrad, który w całości jest obszarem specjalnej strefy ekonomicznej, ma stać się „zachodnią bramą” do Rosji. Podobny status na wschodzie ma odgrywać Władywostok. Gubernator prowincji odpowiada za realizację aktywnej polityki polegającej na przyciągnięciu zagranicznych inwestorów. Położenie geograficzne oraz liczne więzi handlowe mogą stanowić atut dla inwestorów z Polski. Muszą one zostać wsparte przez świadome działania polskich władz, dążących do ochrony i promocji inwestorów z Polski. Utrzymywanie stanu zawieszenia tzw. małego ruchu granicznego między naszymi krajami nie służy poprawie klimatu inwestycyjnego. Tym bardziej, że konkurenci, głównie z Niemiec i Norwegii uprawiają - za pośrednictwem misji handlowych, wspartych działaniami i rozmowami politycznymi na wysokim szczeblu - politykę wspierania własnych przedsiębiorców zainteresowanych inwestycjami w regionie. Uczynienie z Kaliningradu miejsca, gdzie polscy przedsiębiorcy zdobywają doświadczenia aktywności na rynku Federacji Rosyjskiej, korzystając z miejscowych warunków i ochrony prawnej ze strony polskich władz, byłoby rozwiązaniem służącym polskiej gospodarce.

Kaliningrad – podstawowe informacje statystyczne

- Powierzchnia 15,1 tys. km².
- W regionie na dzień 1 stycznia 2018 roku mieszkało 994 599 osób, z czego 775 122 w miastach oraz 219 477 na wsi.
- Największym miastem jest Kaliningrad, który zamieszkuje 475 056 osób.
- Średnie wynagrodzenie w regionie w okresie styczeń – wrzesień 2018 wynosiło 67 953,2 rubli (3914 złotych).
- W regionie zarejestrowanych jest 2 209 małych firm (wg danych za 2017 rok), zatrudniających 61 tys. osób.
- Na 1000 pracujących osób w regionie przypada 775 dzieci i emerytów.
- W 2017 roku w regionie działało 380 firm – eksporterów, z których 250 to małe i średnie podmioty.
- 80 proc. eksportu z regionu jest udziałem 10 firm. Największym podmiotem jest grupa firm „Содружество” (rolnictwo, transport, produkcja olejów jadalnych). Na drugim miejscu producent wyrobów chemicznych „Экополимер”. Kolejni to producent sprzętu rybackiego „Фишеринг Сервис” oraz wyrobów z drewna „Лесобалт”.
- W regionie działa 16 szkół wyższych, które każdego roku opuszcza 7 500 absolwentów. Do największych należą Bałtycki Uniwersytet Federalny im. Immanuela Kanta (10 400 studentów) oraz Politechnika Kaliningradzka (7 400 studentów).
- Roczny regionalny PKB – 5,7 mld dolarów (2016).
- Handel zagraniczny regionu – 8,5 mld dolarów (2017).
- Orientacyjne ceny:
 - 0,04 centa (usd) – 1 kWh energii elektrycznej,
 - 102 usd / rok – wynajęcie 1 m² powierzchni biurowej,
 - 400 dolarów / rok – koszt szerokopasmowego internetu.

- W regionie zarejestrowano 53 028 firm z tego:
 - 1 702 podmioty zagraniczne,
 - 1 204 podmioty z mieszanym kapitałem.
- Najpopularniejsze branże przyciągające inwestorów:
 - rolnictwo i przetwórstwo żywności,
 - produkty sektora paliwowo – energetycznego,
 - wyroby z gumy i przemysł chemiczny,
 - przetwórstwo drzewa,
 - przetwórstwo bursztynu.
- Sieć transportowa:
 - Na terenie regionu znajduje się jedyny bałtycki nie zamarzający port w Rosji obsługujący ruch promowy, kontenerowy, pasażerski, kolejowy.
 - Połączenie Kaliningrad – Bałtyjsk – Pioniersk:
 - 36 godzin żeglugi,
 - 521 mil morskich,
 - rocznie przewozi się 18 498 kontenerów,
 - ponad 1 mln ton ładunków.
 - Gęstość sieci drogowej – 519 km dróg na 1 000 km² powierzchni (dla porównania w Polsce 522 km dróg utwardzonych przypada na 1 000 km²).
 - Przez tereny regionu kaliningradzkiego przebiegają dwie europejskie magistrale transportowe:
 - Via hanseatica – Ryga – Kaliningrad – Gdańsk,
 - IXD – Kaliningrad – Wilno – Mińsk.
 - Połączenia kolejowe zarówno liniami szerokotorowymi, jak i o europejskim rozstawie szyn.

1. Specjalna strefa inwestycyjna w Kaliningradzie

Regulacje dotyczące specjalnej strefy ekonomicznej rozciągnięto na obszar całego regionu. Obecne regulacje będą obowiązywać do 2045 roku.

Podstawowe informacje:

- 170 zgłoszonych projektów inwestycyjnych (czerwiec 2018),
- 1,8 mld dolarów – wartość zgłoszonych i zatwierdzonych projektów inwestycyjnych,
- Minimalna wartość inwestycji:
 - 1 mln rubli – branża IT,
 - 10 mln rubli – ochrona zdrowia,
 - 50 mln rubli – przetwórstwo, turystyka, rolnictwo,
 - 150 mln rubli – pozostałe branże.
- Po złożeniu wniosku o rejestrację przedsiębiorstwa i uzyskaniu decyzji administracyjnej władz regionu inwestor otrzymuje szereg ułatwień i preferencji.

Przykładowe korzyści dla kilku rodzajów inwestycji, które już są realizowane:

- **Przykładowe projekty inwestycyjne – nakłady i zachęty – realizowane w Kaliningradzie**
 - a. Inwestycja o wartości 455 mln rubli (ok. 6,8 mln dolarów). Okres realizacji – 5 lat. Sektor: przetwórstwo żywności.
 - Podatek od zysku – 0 proc., w Rosji podatek ten wynosi 20 proc., w innych specjalnych strefach ekonomicznych – 2 proc. Po trzech latach podatek stopniowo rośnie do poziomu maksymalnie 10 proc. w 12. roku od momentu rejestracji.
 - Podatek od nieruchomości (majątku) – 0 proc., w Rosji podatek ten wynosi 2,2 proc. rocznie, w innych specjalnych strefach również 0 proc. Podobnie jak w przypadku podatku dochodowego, podatek ten stopniowo rośnie do poziomu 2,2 proc. po 12 latach.
 - Podatek gruntowy – 0 proc., w Rosji 2,2 proc., w innych strefach również 0 proc.
 - Składki na ubezpieczenia społeczne pracowników – 7,6 proc. W Rosji, podobnie i w innych specjalnych strefach ekonomicznych, wynoszą one 30 proc. Przepis ten dotyczy firm, które zarejestrują swą działalność w strefie do 2022 roku.
 - Opłaty celne dla wwożonego sprzętu tj. maszyn i urządzeń – 0 proc. W Rosji obowiązują cła na poziomie 9 proc. W przypadku importu produkcyjnego może obowiązywać 4 proc., tzw. stawka wyrównawcza ad valorem.
 - Podatek VAT pobierany na granicy od wwożonego sprzętu, ale również półproduktów, surowców i prefabrykatów – 0 proc. przez pierwsze 180 dni od wwozu. W całej Rosji obowiązuje w takim przypadku VAT na poziomie 20 proc.
 - Inwestorzy mają możliwość dzierżawy ziemi pochodzącej z puli władz regionu na cały okres działalności. Stawki za dzierżawę nie są zmieniane w okresie obowiązywania umowy.
 - Podatek utylizacyjny – 0 proc., w Rosji wynosi on 6,3 proc., podobnie jak w innych strefach.
 - W przypadku inwestycji w branżach nieprodukcyjnych – np. IT lub ochrony zdrowia nie pobiera się opłat utylizacyjnych, ani kompensaty opłat celnych.
 - Wymagania formalne wobec inwestorów zagranicznych:
 - rejestracja na terenie regionu kaliningradzkiego,
 - produkcja lub usługi świadczone są na terenie regionu,
 - inwestycja ma miejsce w regionie,
 - inwestor w ciągu 30 dni otrzymuje decyzję rejestracyjną.

Inne sprzyjające inwestorom regulacje sprowadzają się do stworzenia jednego organu nadzorczo – kontrolnego (połączono 4 odrębne służby w jedną), ograniczenie rutynowych kontroli do kwestii nadzoru budowlanego i wprowadzenie konieczności uzyskania zgody gubernatora regionu dla przeprowadzenia nadzwyczajnych inspekcji.

- **Parki przemysłowe**

Na terenie regionu kaliningradzkiego działają 4 specjalne parki przemysłowe:

- Chrabrowo – zlokalizowany 3 km od portu lotniczego oraz 17 km od Kaliningradu. Powierzchnia parku – 271,6 ha.

Specjalizacja:

- produkcja materiałów budowlanych,
- przetwórstwo bursztynu,
- produkcja sprzętu medycznego,
- nanotechnologie.

Koszt dzierżawy 1 ha ziemi w fazie inwestycji – 189 tys. rubli (ok. 2900 usd).

Cena zakupu ziemi – 2,9 mln rubli (ok. 45 tys. dolarów) za hektar.

- Czerniachowsk - Miejscowość położona u ujścia rzeki Instrucz do Pregoty, ok. 90 km na wschód od Kaliningradu i ok. 40 km na południe od Sowiecka, na trasie kolejowej Kaliningrad – Moskwa i międzynarodowej trasie drogowej E28.

Powierzchnia parku – 1146 ha.

Specjalizacja:

- transport i logistyka,
- produkcja materiałów budowlanych,
- produkcja szkła i wyrobów ze szkła,
- produkcja sprzętu elektrotechnicznego.

- Ekobałtyk – 43, 1 ha. Zlokalizowany w miejscowości Bagrationowsk, nieopodal polsko – rosyjskiego przejścia granicznego Bezledy – Bagrationowsk.

Specjalizacja:

- produkcja leków,
- produkcja urządzeń i aparatów medycznych,
- hurtownie farmaceutyków.

- Technopolis GS – 230 ha, park zlokalizowany w okolicach miejscowości Gusiew, przy trasie E-28 na Litwę.

Specjalizacja:

- przemysł radioelektroniczny,
- mikroelektronika,
- nanotechnologia,
- sektor IT.

6. ZAŁĄCZNIK, ROSJA I KALININGRAD – PRZYDATNE ADRESY

1. Ambasada Polska

<https://moskwa.msz.gov.pl/pl/>

2. Konsulaty

Konsulat Generalny RP w Sankt Petersburgu

adres: 191036 Sankt Petersburg, ul. 5-ya Sovetskaya 12

tel. +7 812 33 63 140

tel. dyżurny (po godzinach pracy urzędu): **+7 921 57 30 950**

fax +7 812 27 44 318

e-mail: sanktpetersburg.kg.sekretariat@msz.gov.pl

strona: www.sanktpetersburg.msz.gov.pl

Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie

adres: ul. Kasztanowa Aleja 51, 236000 Kaliningrad

adres korespondencyjny z Polski: Konsulat Generalny RP 14-500 Braniewo, ul. Hozjusza 1 skr. poczt. 20

tel. (sekretariat): +7 4012 976 450

tel. w sprawach wizowych: +7 4012 976 400, +7 4012 976 453

tel. dyżurny (po godzinach pracy urzędu): +7 962 260 43 88

fax +7 4012 976 443

e-mail: kaliningrad.kg.sekretariat@msz.gov.pl

strona: www.kaliningrad.msz.gov.pl

Konsulat Generalny RP w Irkucku

adres: ul. Suche-Batora 18, 664003 Irkuck

tel. +7 3952 28 80 10

fax +7 3952 28 80 12

e-mail: irkuck.kg.sekretariat@msz.gov.pl

strona: www.irkuck.msz.gov.pl

Agencja Konsularna w Smoleńsku

adres: ul. Mira 1, 214014 Smoleńsk

tel. +7 4812 64 72 91

fax +7 4812 64 72 89

e-mail: smolensk.ak.sekretariat@msz.gov.pl

strona: <https://smolensk.msz.gov.pl/pl/>

2. Administracja gospodarcza

www.cbr.ru – Bank Centralny FR

www.customs.ru - Federalna Służba Celna FR

www.government.ru – Rząd FR

www.minfin.ru – Ministerstwo Finansów FR

www.economy.gov.ru – Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego FR

www.minatom.ru - Federalna Agencja ds. Energetyki Atomowej FR

www.minprom.gov.ru – Ministerstwo Przemysłu i Handlu FR

www.minenergo.gov.ru - Ministerstwo Energetyki FR

www.mintrans.ru - Ministerstwo Transportu FR

www.mnr.gov.ru - Ministerstwo Zasobów Naturalnych i Ekologii FR

www.mcx.ru – Ministerstwo Rolnictwa FR

www.minregion.ru - Ministerstwo Rozwoju Regionalnego FR

www.mid.ru – MSZ FR

www.gks.ru – Federalna Służba Statystyki Państwowej

www.fcsm.ru – Federalna Służba ds. Rynków Finansowych

www.fas.gov.ru - Federalna Służba Antymonopolowa FR

www.gost.ru - Federalna Agencja ds. Standaryzacji

www.rosпотреbnadzor.ru - Federalna Służba ds. Nadzoru w Sferze Ochrony Praw Konsumenta i Pomyślności Człowieka FR (służby sanitarne)

www.fsvps.ru - Federalna Służba ds. Nadzoru Weterynaryjnego i Fitosanitarnego FR

www.zakupki.gov.ru - oficjalna strona o ogłaszanych przetargach

<http://www.systema.ru> – bezpłatna biblioteka rosyjskich aktów prawnych

<https://www.mos.ru> – oficjalna strona władz Moskwy

3. Samorządy gospodarcze

www.tpprf.ru – Izba przemysłowo-handlowa FR

www.smolcci.keytown.com – lista regionalnych przedstawicielstw Izby przemysłowo-handlowej FR

www.rspp.ru - Rosyjski Związek Przemysłowców i Przedsiębiorców (RZPP)

www.delorus.ru - Delowaja Rossija, organizacja skupiająca przedstawicieli biznesu z innych, niż paliwowy, sektor gospodarki

www.aebrus.ru - Stowarzyszenie Europejskich Przedsiębiorców w Moskwie

4. Prasa ekonomiczna

www.rg.ru - "Rossijskaja Gazieta", publikuje m.in. akty prawne

www.interfax.ru – Agencja Informacyjna Interfax

www.ria.ru – portal informacyjny RIA NOVOSTI

www.vedomosti.ru – portal informacyjny Wiedomosti

www.kommersant.ru – wpływowy dziennik o profilu gospodarczym „Kommersant”

www.rbc.ru - dziennik gospodarczy "RBK daily"

www.regnum.ru – portal informacyjny Regnum

www.finiz.ru – gazeta Finansowyje Izvestia

www.eg-online.ru – gazeta Ekonomika i Żyżń

www.vremya.ru - gazeta "Wremia Nowostiej"

5. Strony o charakterze ekonomicznym

www.neftegaz.ru – portal informacyjny branży ropy naftowej i gazu w FR

www.riatec.ru - portal informacyjny branży energetycznej (pod auspicjami Ministerstwa Energetyki Federacji Rosyjskiej FR)

www.rgwto.com - strona poświęcona negocjacom akcesyjnym Rosji do WTO

www.oecdmoscoworg.83.com1.ru - biuro OECD w Moskwie; strona poświęcona negocjacom akcesyjnym Rosji do OECD

www.raexpert.ru – bazy danych, ratingi itp.

www.iet.ru – Instytut Gospodarki w Transformacji

www.consultant.ru - baza prawna

6. Inne

<http://www.uka.ru> – rosyjska książka telefoniczna

Rząd obwodu kaliningradzkiego

ul. D. Donskogo 1

Minister Gospodarki

tel./fax 59 90 01, 59 90 50; 59 90 99

Duma Obwodowa (regionalny parlament)

ul. Kirowa 17

tel./fax 22 84 21

Urząd Miejski (administracja miasta)

pl. Pobiedy 1

tel./fax 21 48 98

Urząd Celny

Gwardiejski prospekt 30

tel. 45 24 71

Wydział międzynarodowy

tel. 45 83 73

Kaliningradzkie Centrum Standaryzacji, Metrologii i Certyfikacji

ul. Bolnicznaja 4

tel. 53 14 47; 53 17 75

fax 53 29 91

Przedstawicielstwo MSZ Rosji

ul. Kirowa 17

tel. 21 37 12

IZBY I STOWARZYSZENIA PRZEDSIĘBIORCÓW:**Kaliningradzki Związek Przedsiębiorców**

Przewodniczący - Sergiej Aleksandorowicz Paśko

236000 Kaliningrad, ul. Szyllera 20

tel./fax (4012) 9346 23

e-mail: ksp@baltia.koenig.ru**Związek Przemysłowców i Przedsiębiorców obwodu kaliningradzkiego**

Prezes - Owczynnikow Boris Aleksejewicz

Dyrektor - Fomiczowa Mila Petrowna

236000 Kaliningrad, ul. Komsomolskaja 2-1

tel. (4012) 21 19 27

tel./fax (4012) 91 65 63

e-mail: spp@kaliningrad.ru**Regionalna Izba Przemysłowa. Związek Przedsiębiorców Branży Rybnej**

236000 Kaliningrad, ul. Czerniachowskiego 6

tel. (4012) 225533; 718240

Przewodniczący - Smiełow Ernst Michajłowicz

Stowarzyszenie Przedsiębiorców Kaliningradu i Obwodu

236000 Kaliningrad, ul. Kommunalnaja 4

tel. (4012) 228338; 916734

Przewodniczący - Sokołow Stanisław Germanowicz

Stowarzyszenie Kaliningradzkich Producentów Mebli

236000 Kaliningrad, ul. Gorkogo 55 ofis 328

tel. (4012) 991681; 722537; 722535; 968855

Przewodniczący - Majster Michoil Borisowicz

Bałycki Klub Biznesu

236040 Kaliningrad, Leninskij prospekt 13a

tel. (4012) 728086; 828085

Przewodniczący - Lutarewicz Sergej Nikołajewicz

Stowarzyszenie Zagranicznych Inwestorów obwodu kaliningradzkiego

236000 Kaliningrad, Al. Smiełych 31a

tel. (4012) 733678; 733679

e-mail: office@fiak.biz

Związek przedsiębiorców przemysłu meblowego i obróbki drewna obwodu kaliningradzkiego

236013 Kaliningrad, ul. Mechaniczeskaja 5
tel. (4012) 276456; 276593; 982535
Przewodniczący - Prisiażnyj Władimir Iwanowicz

Stowarzyszenie przedsiębiorstw przemysłu mięsnego Obwodu Kaliningradzkiego

236000 Kaliningrad, ul. Gagarina 58
tel. (4012) 579111
Przewodniczący - Lukjanczuk Nikołaj Fiodorowicz

Zarząd Portu Morskiego Kaliningrad „Rosmormort”

236950 Kaliningrad, nebierenaja Pietra Wielikogo 7
tel. (4012) 579 429
fax (4012) 579 302
Sebow Georgij Nikołajewicz- Dyrektor
Demenok Anatolij Fiodorowicz - Zastępca Dyrektora ds. Współpracy z Zagranicą
[e-mail: demenok@mapkld.ru](mailto:demenok@mapkld.ru)

PARTNER RAPORTU

